

Na osnovu člana 7 stav 3 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma ("Sl. list CG", br. 33/14, 44/18) i člana 2 Pravilnika o smjernicama za izradu analize i faktorima rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma ("Sl. list CG" broj 65/18), Savjet Agencije za nadzor osiguranja na \_\_\_\_ . sjednici od \_\_. \_\_. 2019. godine donio je

## **SMJERNICE**

### **o analizi rizika pranja novca i finansiranja terorizma u osiguranju**

#### **I UVODNE ODREDBE**

1. Ovim smjernicama utvrđuju se bliži kriterijumi za izradu analize rizika pranja novca i finansiranja terorizma kojem su izloženi obveznici Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: Zakon).
2. U smislu tačke 1 ovih smjernica, obveznicima Zakona smatraju se:
  - društva za osiguranje koja imaju dozvolu izdatu od Agencije za nadzor osiguranja za obavljanje poslova životnog osiguranja;
  - filijale stranih osiguravajućih društava koja imaju dozvolu izdatu od Agencije za nadzor osiguranja za obavljanje poslova životnog osiguranja u Crnoj Gori;
  - društva za posredovanje i društva za zastupanje u osiguranju koja imaju dozvolu izdatu od Agencije za nadzor osiguranja za obavljanje poslova posredovanja odnosno zastupanja u osiguranju, u dijelu koji se odnosi na životno osiguranje i
  - preduzetnici-zastupnici u osiguranju, u dijelu koji se odnosi na životno osiguranje
3. Obveznici, shodno Zakonu, uspostavljaju interne procedure i prakse usmjerene na identifikaciju područja poslovanja izloženih riziku pranja novca odnosno finansiranja terorizma i definišu konkretne mjere za upravljanje tim rizikom, u cilju koordinisanog i zakonitog poslovanja.
4. S tim u vezi, obveznici vode računa o složenosti sopstvene strukture, postojećih i planiranih proizvoda, kao i kanala prodaje. Funkcionalna organizacija prodajne mreže (poslovne jedinice, zastupnici, posrednici) utiče na složenost procedura i postupaka koji se sprovode.

## **Interne procedure obveznika**

5. Obveznik donosi interne procedure iz tačke 3 ovih smjernica imajući u vidu: veličinu društva, obim i složenost poslova koje obavlja, vrstu i kompleksnost proizvoda osiguranja koje nude, način komunikacije sa klijentima (direktno, online, telefonski, preko eksterne prodajne mreže,..) i ostale elemente koji mogu uticati na izloženost obveznika riziku pranja novca odnosno finansiranja terorizma.
6. U tom smislu obveznici su dužni da izrade analizu rizika kojom utvrđuju rizičnost pojedinog klijenta, grupe klijenata, poslovnog odnosa, transakcije ili proizvoda u vezi sa mogućnošću upotrebe poslova osiguranja u svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma.
7. Svi poslovni procesi kod obveznika, koji su izloženi zloupotrebi u svrhe pranja novca odnosno finansiranja terorizma, trebalo bi da budu opisani procedurama, kako bi se osiguralo zakonito djelovanje obveznika, precizno definisale obaveze zaposlenih i omogućilo efikasno funkcionisanje sistema internih kontrola.
8. S tim u vezi, uspostavljene interne procedure treba da budu zasnovane na riziku, obzirom da za sve poslove, proizvode, klijente ili transakcije nije moguće definisati istovjetne mjere, već se procijenjeni nivo rizika mora reflektovati i na složenost mjera koje se primjenjuju.
9. Interne procedure, po pravilu, pokrivaju najmanje sljedeće oblasti:
  - spisak dokumentacije potrebne za adekvatnu analizu rizika pri ulasku poslovni odnos, pri čemu je potrebno imati u vidu procjenu rizičnosti proizvoda i klijenta (na osnovu dokumentacije koja se odnosi na identifikaciju i provjeru klijenta, kako za redovni prijem u osiguranje tako i u situacijama kada po ocjeni obveznika poslovni odnos nosi povećani stepen rizika). Analiza rizika treba da uključi i korišćenje javno dostupnih informacija, kao što su rezultati Nacionalne procjene rizika, obavještenja na internet stranicama nadležnih organa, javno dostupni registri podataka i druge informacije dostupne za konkretnog klijenta,
  - precizna uputstva zaposlenima u vezi sa načinom identifikacije, pregleda i praćenja klijenata, a naročito za sektore koji su, po ocjeni obveznika, više izloženi riziku pranja novca i finansiranja terorizma,

- obavezu obveznika da licu ovlašćenom za sprovođenje mjera u cilju suzbijanja rizika pranja novca i finansiranja terorizma i njegovom zamjeniku omogući pribavljanje svih neophodnih podataka i informacija u cilju neometanog obavljanja zakonskih obaveza, i da im obezbijedi adekvatno osposobljavanje,
- obavezu obezbjeđenja obuka za ostale zaposlene u cilju izvršavanja zakonom propisanih aktivnosti,
- način prikupljanja podataka o klijentima i poslovnom odnosu, kao i vođenje i sadržinu evidencija tih podataka,
- postupak sa klijentima, počev od momenta izraženog interesa za zaključenje ugovora, a naročito procedure koje se sprovode u slučaju:
  - i) specifičnih klijenata, koji su klasifikovani u kategorije većeg stepena rizika,
  - ii) transakcija koje prelaze zakonske pragove,
  - iii) neuobičajenih i složenih transakcija,
  - iv) uvođenja novih tehnologija u poslovanje obveznika,
  - v) promjene uspostavljenog poslovnog odnosa, koja ne odgovara obimu redovnog poslovanja klijenta i kategoriji rizika u koju je klijent svrstan,
  - vi) osnovane sumnje u pranje novca i finansiranje terorizma,
- način analiziranja svih neuobičajenih i složenih transakcija, i vođenje evidencija o istim,
- kriterijume/indikatore koje obveznik koristi za prepoznavanje neuobičajenih i sumnjivih transakcija,
- uslove, način i rokove za podnošenje izvještaja nadležnom organu,
- za društva za osiguranje i filijale stranih društava - način procjene osposobljenosti i provjeru procedura za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma koje koriste posrednici odnosno zastupnici u osiguranju sa kojima osiguravač saraduje,
- funkcionisanje informacionog sistema, na način na koji osigurava adekvatno reagovanje obveznika u skladu sa zakonom,
- način i rok čuvanja ličnih podataka klijenata.

### **Uvođenje novih proizvoda osiguranja**

10. Obveznik prije uvođenja novog proizvoda taj proizvod analizira sa aspekta mogućnosti upotrebe u svrhu pranja novca ili finansiranja terorizma, obezbjeđujući dokumentovan trag i pisano ocijeni mogućnost upotrebe novog proizvoda u svrhe pranja novca odnosno finansiranja terorizma. Ocjena treba da

se zasniva na specifičnostima tog proizvoda, koje bi mogle omogućiti uvođenje određenih sredstava u legalne tokove, specifičnosti kategorije klijenata kojoj je određen proizvod namijenjen, kao i svim drugim elementima koji bi eventualno mogli omogućiti upotrebu proizvoda u svrhu pranja novca i finansiranja terorizma. Ocjena rizičnosti može se mijenjati u zavisnosti od promjena u kanalima distribucije, strukturi klijenata (npr. kada veći interes za proizvodom pokaže rizičnija kategorija klijenata), isl.

## II MJERE IDENTIFIKACIJE, PREGLEDA I PRAĆENJA KLIJENATA

### **Postupanje obveznika prije i u toku sklapanja poslovnog odnosa**

11. Prije sklapanja poslovnog odnosa i u toku istog obveznik je dužan da sprovodi Zakonom propisane mjere identifikacije, provjere i praćenja klijenta, što uključuje naročito:
  - 1) identifikaciju i provjeru klijenta, uključujući i identifikaciju i provjeru stvarnog vlasnika klijenta koji je pravno lice;
  - 2) utvrđivanje cilja i prirode poslovnog odnosa ili transakcije i pribavljanje drugih podataka u skladu sa Zakonom;
  - 3) redovno praćenje klijenta, na način utvrđen internim procedurama, a imajući u vidu karakteristike klijenta, transakcije koje klijent vrši kod obveznika i usklađenost tih transakcija sa prirodom i uobičajenim obimom transakcija.
12. Mjere iz tačke 11 obveznik je dužan da sprovodi naročito:
  - 1) prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom;
  - 2) prilikom jedne ili više povezanih povremenih transakcija u vrijednosti od 15.000 eura ili više;
  - 3) prilikom svake povremene transakcije koja predstavlja prenos novčanih sredstava u vrijednosti od 1.000 eura ili više;
  - 4) kada postoji sumnja u tačnost ili vjerodostojnost pribavljenih podataka o identitetu klijenta i stvarnom vlasniku klijenta;
  - 5) kada u vezi transakcije, klijenta, sredstava ili imovine postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca i finansiranju terorizma;
  - 6) prema fizičkim i pravnim licima koja trguju robom, prilikom izvršenja povremenih gotovinskih transakcija u visini od 10.000 eura ili više, bez obzira da li je transakcija izvršena u jednoj ili više međusobno povezanih transakcija.

13. Ako pri uspostavljanju poslovnog odnosa sa klijentom, jedne ili više povezanih povremenih transakcija u vrijednosti od 15.000 eura ili pri povremenim transakcijama koja predstavljaju prenos novčanih sredstava u vrijednosti od 1.000 eura ili više, u vezi klijenta, prirode poslovnog odnosa, proizvoda ili pojedinačne transakcije postoji niži rizik od pranja novca ili finansiranja terorizma i ako ne postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, obveznik, pored mjera iz člana 8 i u skladu sa čl. 10 i 11 Zakona, može da primijeni pojednostavljene mjere utvrđivanja i provjere identiteta klijenta, praćenja poslovnog odnosa i kontrole transakcija klijenta.
14. Kada obveznik utvrdi slučajeve u kojima primjenjuje pojednostavljene mjere iz tačke 13 ovih smjernica, odluka o primjeni pojednostavljene procedure trebalo bi da sadrži i uslove pod kojima se takva procedura može primijeniti, odnosno slučajeve u kojima je nije moguće primijeniti obzirom na rizičnost.
15. Prilikom sprovođenja mjera utvrđivanja, provjere identiteta klijenta, praćenja poslovnog odnosa i kontrole transakcija obveznik primjenjuje obim mjera srazmjeran utvrđenoj ocjeni rizičnosti upotrebe poslovnog odnosa u svrhu pranja novca i finansiranja terorizma.
16. Kod određivanja obima primjene mjera, obveznik je dužan da, naročito uzme u obzir sljedeće:
  - kategoriju i rizičnost klijenta zainteresovanog za ulazak u poslovni odnos ili izvršenje transakcije (u toku poslovnog odnosa)
  - svrhu zaključivanja i prirodu poslovnog odnosa;
  - iznos sredstava, vrijednost imovine ili obim transakcije;
  - način zaključenja i trajanje poslovnog odnosa
  - način organizovanja poslovanja samog obveznika, kada to može biti od uticaja na rizičnost poslovnog odnosa i
  - usklađenost poslovanja klijenta sa svrhom zaključivanja poslovnog odnosa.

### **Mjere koje obveznik preduzima sa ciljem identifikacije klijenata (opšti zahtjevi)**

17. Zakonom propisane mjere identifikacije, pregleda i praćenja klijenata podrazumijevaju da je obveznik uspostavio procedure i prakse koje obezbjeđuju poznavanje lica koja zaključuju ugovore i koja imaju prava i obaveze po zaključenim ugovorima.

18. U tu svrhu obveznik koristi procedure i prikuplja informacije i podatke iz kojih se nesumnjivo može utvrditi i provjeriti identitet klijenta (ugovarača, osiguranika, korisnika osiguranja), na način propisan čl. 14 do 18 Zakona, kao i stvarnog vlasnika klijenta koji je pravno lice, i to prije uspostavljanja poslovnog odnosa. Minimum neophodne dokumentacije propisan je Zakonom, a obveznik procedurama utvrđuje dodatna dokumenta koja mogu biti korišćena ako zakonski minimum ne obezbeđuje dovoljnu sigurnost u identitet klijenta.
19. Obveznik utvrđuje i postupanje zaposlenih u navedenim slučajevima – obavezu i način korišćenja liste indikatora, obavezu pribavljanja saglasnosti za zaključenje ugovora, informisanje o neuobičajenom postupanju klijenta, neuobičajenim dokumentima, i sl.
20. Obveznik je dužan da, pri zaključivanju ugovora, izvrši identifikaciju i korisnika po polisi životnog osiguranja, na način što će pribaviti zakonom propisana dokumenta i podatke, na osnovu kojih se identitet tog lica može bez sumnje ustanoviti.
21. Izuzetno, provjeru identiteta korisnika osiguranja je moguće sprovesti i nakon zaključenja ugovora, ali najkasnije do momenta kada bi korisnik mogao da ostvari svoja prava po polisi.
22. Prilikom prenosa prava iz polise na treće lice, dijelom ili u cjelosti, obveznik je dužan da identifikuje novog korisnika u vrijeme izvršenja prenosa tih prava. U vrijeme isplate po polisi, obveznik mora pribaviti dokumentaciju iz koje se nesumnjivo može ustanoviti identitet korisnika i istovjetnost lica koje zahtijeva isplatu sa licem koje je prema polisi nosilac prava.
23. Ako je korisnik osiguranja pravno lice, i za ugovarače koji su pravna lica pribavlja se dokumentacija koja je propisana Zakonom.
24. U slučajevima sumnje u identitet korisnika, ili u slučajevima kada korisnik može biti procijenjen kao visoko rizičan, obveznik će provjeru identiteta izvršiti pribavljanjem propisno ovjerene pisane izjave klijenta.
25. Pored procedura za identifikaciju klijenta, obveznik je dužan da uspostavi i druge procedure koje uređuju pribavljanje i nesumnjivo utvrđivanje ostalih podataka i informacija od značaja za trajno izvršavanje obaveza propisanih Zakonom, kao što su: postojanje ograničenja u pogledu visine premije i osiguranih suma, definisanje dozvoljenih načina plaćanja obvezniku, izmjene u ugovorenom načinu plaćanja premije, postupak sa uplatama od nepoznatih lica, postupak kod povraćaja viška uplaćenih sredstava, promjene ličnih podataka klijenta.

26. U cilju pojednostavljenja i transparentnosti primjene procedura od strane zaposlenih kod obveznika, sve izmjene u toku ugovornog odnosa trebalo bi da su praćene posebnim obrascima, koje podnosilac zahtjeva za izmjenu lično potpisuje. Prilikom podnošenja takvog zahtjeva provjerava se i identičnost potpisa sa potpisom u vrijeme zaključenja ugovora.
27. Obveznik će internim procedurama utvrditi zabranu zaključenja ugovora odnosno izvršenja transakcija sa licima koje nije moguće sa sigurnošću u potpunosti identifikovati u skladu sa Zakonom.

### **Identitet fizičkog lica i podaci o transakciji**

28. Identitet klijenta - fizičkog lica i podatke utvrđene Zakonom obveznik utvrđuje i provjerava uvidom u ličnu ispravu klijenta izdatu od strane nadležnog državnog organa uz njegovo prisustvo. Na fotokopiji lične isprave upisuje se datum, vrijeme i ime lica koje je izvršilo uvid u ispravu.

### **Identitet pravnog lica i podaci o transakciji**

29. Identitet klijenta—pravnog lica obveznik utvrđuje i provjerava na osnovu originala ili ovjerene kopije isprave iz Centralnog registra privrednih subjekata (CRPS) ili drugog odgovarajućeg javnog registra u koji je subjekt upisan, koju u ime pravnog lica zastupnik podnese, i drugih dokumenata odnosno poslovne dokumentacije iz kojih je moguće utvrditi podatke propisane zakonom. Navedene isprave ne smiju biti starije od 3 mjeseca od dana izdavanja.
30. Prilikom provjere identiteta pravnog lica, obveznik koristi i javno dostupne registre koji sadrže podatke potrebne za identifikaciju tog lica (CRPS, CDA, isl.)
31. Ako ocijeni da je, radi potvrđivanja istinitosti dobijenih podataka ili vjerodostojnosti isprava i druge poslovne dokumentacije iz koje su uzeti podaci, potrebno pribaviti i druge podatke, obveznik prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije, od zastupnika ili ovlaštenog lica pribavlja i pisanu izjavu.

### **Identitet zastupnika odnosno ovlaštenog lica**

32. Prilikom zasnivanja poslovnog odnosa ili preduzimanja transakcije od strane zastupnika ili ovlaštenog lica (punomoćnika), obveznik identifikuje i klijenta, u čije se ime i za čiji račun uspostavlja poslovni odnos ili obavlja transakcija, i lice koja ga predstavlja/zastupa.
33. Identifikacija se može izvršiti isključivo na osnovu ličnih ili drugih javnih isprava i to:
- isprava koju je u propisanom obliku izdao državni organ u granicama svoje nadležnosti, odnosno ustanova i drugo pravno lice u okviru zakonom povjerenog javnog ovlaštenja i
  - pisanog ovlaštenja – punomoćja, ovjerenog od strane notara, konzulata, suda ili drugog nadležnog organa ~~državne uprave~~.
34. Ukoliko na osnovu dostavljenog ocijeni da je potrebno dodatno provjeriti identitet zastupnika, obveznik pribavlja pisanu izjavu tog lica, a naročito u slučajevima kada je:
- pismeno ovlaštenje (punomoćje) dato licu koje očigledno nema dovoljno bliske veze (npr. rodbinske, poslovne i sl.) sa klijentom da bi obavljalo transakcije u ime ili za račun klijenta;
  - finansijsko stanje klijenta poznato, a transakcija koju namjerava da izvrši ne odgovara tom finansijskom stanju;
  - transakcija iz drugih razloga neuobičajena, obzirom na dosadašnji poslovni odnos sa klijentom.
35. Kada se poslovni odnos zasniva preko zastupnika odnosno punomoćnika, neophodno je obezbijediti lično prisustvo tog lica.

### **Identitet stranog trusta, drugog lica odnosno sa njim izjednačenog subjekta stranog prava**

36. Obveznik je dužan da prije zaključenja ugovora sa klijentom koji je strani trust, drugo lice, odnosno sa njim izjednačeni subjekat stranog prava:
- 1) utvrdi i provjeri identitet njegovog zastupnika i ovlaštenog lica i pribavi podatke u skladu sa Zakonom;
  - 2) pribavi pisano ovlaštenje za zastupanje i za ovlašćeno lice.
37. Kod trusta i s njim izjednačenog subjekta stranog prava obveznik je dužan da utvrdi i provjeri identitet i pribavi podatke za:



- osnivača;
- sve povjerenike;
- zastupnike;
- korisnike ili grupe korisnika imovine kojom upravlja, ako su budući korisnici već određeni ili određivi;
- drugog fizičkog lica koje neposredno ili posredno vrši krajnju kontrolu nad trustom.

### **Utvrđivanje stvarnog vlasnika**

38. Obveznik je dužan da prije zaključenja ugovora identifikuje stvarnog vlasnika klijenta, vodeći računa licima koja se, shodno Zakonu, smatraju stvarnim vlasnikom.
39. Kod pravnih lica odnosno privrednih društava, obveznik je dužan da identifikuje fizička lica koja:
- posredno ili neposredno, imaju najmanje 25% učešća u akcijama, pravu glasa ili drugim pravima, na osnovu kojih učestvuju u upravljanju, odnosno učestvuju u kapitalu sa više od 25% udjela ili imaju odlučujući uticaj u upravljanju sredstvima privrednog društva, odnosno pravnog lica;
  - imaju odlučujući uticaj na odluke organa upravljanja u tom privrednom društvu odnosno pravnom licu, po osnovu sredstava koja mu posredno obezbjeđuju (ili su obezbijedila), naročito u pogledu odlučivanja o finansiranju i poslovanju.
40. Kod klijenta koji prima, upravlja ili vrši raspodjelu imovinskih sredstava za određene namjene, stvarnim vlasnikom smatra se:
- fizičko lice koje, posredno ili neposredno, raspolaže sa najmanje 25% imovine pravnog lica ili sličnog subjekta stranog prava;
  - fizičko lice koje je određeno ili određivo kao korisnik najmanje 25% prihoda od imovine kojom se upravlja.
41. Ako je klijent strani trust, strana institucija ili sličan subjekt stranog prava, koji prima, upravlja ili vrši raspodjelu imovinskih sredstava za određene namjene, stvarnim vlasnikom smatra se fizičko lice koje:
- a. je osnivač stranog trusta, strane institucije ili sličnog subjekta stranog prava;

- b. je povjerenik stranog trusta, strane institucije ili sličnog subjekta stranog prava;
  - c. korisnik sredstava stečenih od imovine kojom se upravlja, gdje su budući korisnici već određeni ili mogu biti određeni;
  - d. je zastupnik interesa primalaca stečenih sredstava;
  - e. pripada kategoriji lica koje ima interes za uspostavljanje stranog trusta, strane institucije ili sličnog subjekta stranog prava kada pravno i fizičko lice koja dobijaju korist od stranog trusta, strane institucije ili sličnog subjekta stranog prava tek treba odrediti;
  - f. je fizičko lice koje na drugi način indirektno ili direktno kontroliše imovinu stranog trusta, strane institucije ili sličnog subjekta stranog prava.
42. Obveznik utvrđuje stvarnog vlasnika pribavljanjem podataka propisanih Zakonom.
43. Podaci o stvarnim vlasnicima pravnog lica ili sličnog pravnog subjekta stranog prava provjeravaju se u mjeri kojom se obezbjeđuje potpun i jasan uvid u stvarno vlasništvo i upravljanje klijentom, u skladu sa procijenjenim stepenom rizika kompletnog poslovnog odnosa.

### **Politički eksponirana lica**

44. Obveznik uspostavlja adekvatne procedure kako bi utvrdio da li su korisnici životnog osiguranja ili životnog osiguranja povezanog sa investicionim jedinicama i stvarni vlasnici korisnika politički eksponirana lica (PEP) u smislu Zakona. . Navedene mjere moraju biti sprovedene najkasnije u vrijeme isplate polise osiguranja, ili potpunog ili djelimičnog prenosa polise.
45. Evidencija PEP klijenata kod obveznika vodi se na način da omogući jednostavnije, efikasnije i ažurnije sprovođenje procedura praćenja i kontrole. Pri vođenju i ažuriranju evidencije koriste se podaci iz dokumentacije, javno dostupnih registara PEP lica i svi drugi vidovi dostupnih informacija.
46. Promjena u PEP statusu klijenta utiče na utvrđeni stepen rizika cijelog poslovnog odnosa sa takvim klijentom, što se odražava na obavezu redovnog pregleda i praćenja tih lica. Stoga obveznik internim procedurama obezbjeđuje redovne provjere PEP statusa klijenata.
47. PEP status klijenta utvrđuje se iz sljedećih izvora:
- a) obrasca koji popunjava klijent;

- b) informacija prikupljenih iz javnih izvora;
- c) informacija dobijenih uvidom u baze podataka koje uključuju spiskove politički eksponiranih lica (World Check PEP List, Internet, itd).

Obrazac koji obveznik koristi za identifikaciju PEP lica dat je u prilogu ovih smjernica i čini njihov sastavni dio.

- 48. Kod transakcija sa politički eksponiranim licem, obveznik preduzima adekvatne mjere da utvrdi izvor sredstava i imovine koji su predmet ugovora, odnosno transakcije, i to iz ličnih i drugih isprava koje podnese klijent. Ako propisane podatke nije moguće pribaviti iz podnesenih isprava, podaci se pribavljaju neposredno iz pisane izjave klijenta.
- 49. Prije uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom iz prethodne tačke, zaposleni koji sa klijentom kontaktira pribaviće pisanu saglasnost višeg rukovodioca (izvršnog direktora odnosno lica koje ga u odsustvu mijenja). Saglasnost se, osim potpisom na obrascu, može pribaviti i u elektronskoj formi, u kom slučaju je potrebno u dokumentaciji obezbijediti dokaz.
- 50. Službeno lice obveznika dužno je da sa povećanom pažnjom prati aktivnosti koje kod njega preduzima PEP klijent, i kod promjene uobičajenih poslovnih aktivnosti klijenta, o istom obavještava ovlašćeno lice u najkraćem mogućem roku.
- 51. Sa liste politički eksponiranih lica obveznik može brisati samo lica kojima je prošlo najmanje 12 mjeseci od dana prestanka statusa na osnovu kog su uvršteni na ovu listu. Nakon isteka tog perioda, obveznik je dužan da sprovodi mjere za smanjenje rizika dok ne utvrdi da u vezi sa tim licem više ne postoji rizik od pranja novca i finansiranja terorizma.

### III RAZVRSTAVANJE KLIJENATA U KATEGORIJE RIZIKA

#### **Kategorije rizika**

- 52. Obveznik je dužan da uspostavi kategorije rizika u koje će svrstavati klijente, a najmanje:
  - Kategoriju visokog rizika
  - Kategoriju srednjeg rizika
  - Kategoriju nižeg rizika

Obveznik će za svaku kategoriju utvrditi način i uslove pod kojima se klijentu dodjeljuje pojedini stepen rizika, kao i uslove pod kojima se utvrđeni stepen rizika može promijeniti.

53. Kod svrstavanja klijenta u odgovarajuću kategoriju rizika, obveznik:

- utvrđuje i provjerava identitet klijenta iz prikupljene dokumentacije i drugih raspoloživih podataka;
- ocjenjuje potrebu pribavljanja dodatnih podataka i analizira sve pribavljene podatke zajedno;
- daje ocjenu rizičnosti klijenta ili poslovnog odnosa u smislu pranja novca ili finansiranja terorizma;
- evidentira transakcije koje su ocijenjene kao neuobičajene i sprovodi mjere za redovno nadgledanje tog poslovnog odnosa, a obavezno pri svakoj novoj aktivnosti klijenta;
- bez odlaganja obavještava nadležni državni organ o transakcijama koje, pojedinačno ili zajedno, dostižu ili prelaze 15.000€, i transakcijama za koje, na osnovu važećih indikatora, ocijeni da za njih postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma.

54. Obveznik je dužan da obezbijedi da sva dokumentacija propisana Zakonom bude pribavljena u originalu ili ovjerenoj kopiji, pri čemu se dio podataka može prikupiti i putem odgovarajućih obrazaca koje je klijent dužan da popuni, kao i iz druge dokumentacije, evidencija i izvora podataka koji omogućavaju nesumnjivu identifikaciju klijenta, odnosno ne ostavljaju sumnju u tačnost podataka.

55. Obveznik će precizno definisati obaveze i postupanje službenog lica, koje prilikom zaključenja, izmjene ili isplate po osnovu zaključenog ugovora analizira podatke i daje konačnu ocjenu rizika pojedinog klijenta, naročito u dijelu nivoa ovlašćenja i obaveze pribavljanja saglasnosti nadređenog lica kod obveznika, kada je to potrebno.

56. Obveznik će internim procedurama utvrditi uslove za svrstavanje klijenta u jednu od utvrđenih kategorija rizika, uslove za izmjenu dodijeljene kategorije rizika, donošenje odluke o postojanju uslova za sklapanje poslovnog odnosa, a naročito uslove pod kojima se određeni klijent može odbiti.

57. Zavisno od dodijeljene kategorije rizika, obveznik propisuje i mjere praćenja i učestalost kontrole. Klijenti najvišeg stepena rizika i klijenti koji su strana pravna lica ili su u vlasništvu tih pravnih lica kontrolišu se najmanje jednom godišnje, o čemu obveznik čuva pisani trag.

58. Za klijente za koje ocijeni da predstavljaju visok rizik obveznik će internim aktom utvrditi:

- uslove za svrstavanje klijenta u kategoriju visokog rizika,
- obavezu sprovođenja produbljene provjere i praćenja takvih klijenata,
- proceduru koju su zaposleni dužni da primijene u postupku produbljene provjere i praćenja.

59. Obveznik će obezbijediti mjere produbljene provjere i praćenja najmanje u slučaju:

- zaključivanja poslovnog odnosa ili transakcija koje dostižu ili prelaze 15.000€ sa klijentom koji je PEP ili čiji je stvarni vlasnik PEP;
- poslovanja uz primjenu novih tehnologija;
- neuobičajenih transakcija;
- u svim slučajevima gdje postoji osnov sumnje na pranja novca ili finansiranje terorizma.

Produbljena provjera i praćenje obuhvataju i provjeru pribavljene dokumentacije, identiteta stvarnog vlasnika, potrebne informacije o cilju i prirodi transakcije/poslovnog odnosa i učestalost praćenja i kontrole tih transakcija.

### **Faktori od značaja za ocjenu rizika**

60. Kod uređivanja kategorisanja po stepenu rizika, obveznik uzima u obzir sljedeće faktore visokog rizika:

- *faktori visokog rizika geografskog područja u vezi sa poslovnim odnosom:*

a) države koje su na osnovu izvještaja FATF-a, zajedničke evaluacije i objavljenih izvještaja identifikovane kao države koje nemaju efikasan sistem borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma;

b) države u kojima je utvrđen visok nivo korupcije i drugih kriminalnih aktivnosti;

c) države prema kojima su uvedene sankcije, embargo ili slične mjere;

d) države koje pružaju novčanu pomoć ili podršku terorističkim aktivnostima, ili imaju određene terorističke organizacije koje djeluju u njihovoj zemlji;

Obveznik je dužan da prije uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom iz visokorizične treće države pribavi pisanu saglasnost višeg rukovodioca.

- *faktori visoke rizičnosti klijenta:*

a) poslovni odnos vodi se u neuobičajenim okolnostima;

- b) klijenti koji žive u državama visokog rizika sa geografskog aspekta;
  - c) klijent koji je pravno lice ili aranžman koji predstavlja zajedničku investiciju;
  - d) politički eksponirana lica;
  - e) kompanije u čijoj su vlasničkoj strukturi umjesto stvarnih vlasnika nominalno upisani ovlašćeni zastupnici ili čije akcije glase na donosioca;
  - f) klijent čije poslovanje karakteriše intenzivan priliv gotovine;
  - g) privredno društvo čije je vlasnička struktura neuobičajena obzirom na prirodu poslovanja tog društva.
- *faktori visokog rizika kod proizvoda, poslovnih odnosa odnosno transakcija:*
    - a) proizvodi ili transakcije koje omogućavaju ili favorizuju anonimnost klijenta;
    - b) indirektni poslovni odnos ili transakcija;
    - c) uplata od treće strane ili trećoj strani, pri čemu se ne može ustanoviti povezanost sa klijentom odnosno poslovnim odnosom;
    - d) proizvodi koji omogućavaju nove mehanizme zaključivanja ugovora, i uvođenje upotrebe novih tehnologija i za stare i nove proizvode;
    - e) proizvodi koji omogućavaju jednokratne uplate u velikim iznosima.

61. Pri procjeni rizika geografskog područja odnosno države porijekla klijenta, obveznik je dužan da redovno prati informacije dostupne na internet stranici nadležnih organa, i da obezbijedi dostupnost tih informacija svim zaposlenima. Informacije koje se redovno moraju pratiti su:

- liste visokorizičnih i nekooperativnih država,
- država koje nedovoljno primjenjuju FATF preporuke ili se po ocjeni nadležnog organa smatraju rizičnim,
- liste lica prema kojima se sprovode prinudne mjere na osnovu rezolucija Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija;
- liste zemalja poznatih kao of-shore centri ili poreski rajevi ([www.imf.org](http://www.imf.org), [www.oecd.org](http://www.oecd.org));
- liste zemalja poznatih po proizvodnji droge (<http://www.unodc.org/>);
- liste zemalja prema kojima se sprovode sankcije uvedene od strane EU ([http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/consol-list/index\\_en.htm](http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/consol-list/index_en.htm));

62. Kod procjene rizičnosti poslovanja samog klijenta obveznik vodi računa najmanje o sljedećim okolnostima:

- klijent ne može dokazati izvor sredstava, pogotovu kod većih iznosa premija ili više polisa;
  - obveznik ima razloga da sumnja da klijent ne postupa za svoj račun, odnosno da postupa po nalogu ili uputstvima trećeg lica;
  - postojanje informacija da je klijent odnosno lice koje se može povezati sa klijentom umiješano ili se može povezati sa: trgovinom narkoticima i oružjem, korupcijom, zloupotrebom službenog položaja i ovlašćenja u privredi, prevarama, falsifikovanjem dokumenata, utajom poreza i drugim aktivnostima koje su Strategijom za prevenciju i suzbijanje pranja novca i finansiranja terorizma prepoznate kao rizične u smislu pranja novca i finansiranja terorizma (<http://www.aspn.gov.me/biblioteka/strategije>);
  - postojanje informacija da je klijent odnosno lice koje se može povezati sa klijentom umiješano u druge sumnjive poslove;
  - klijent je politički eksponirano lice na način propisan Zakonom;
  - klijent ima problema sa dostavljanjem identifikacionih dokumenata ili dokumentacije.
63. Prema prosječno rizičnim klijentima obveznik sprovodi uobičajene mjere provjere i praćenja, usmjerene na upoznavanje klijenta i njegovog poslovanja.

### **Utvrđivanje kategorije rizičnosti**

64. U svrhu određivanja adekvatne kategorije rizika klijenata, obveznik koristi liste indikatora, ažurno prati poslovni odnos sa klijentom i usklađuje kategoriju rizika klijenta sa eventualnim promjenama u poslovnom odnosu.
65. Sa usvojenom listom indikatora, obveznik na odgovarajući način (u skladu sa načinom poslovanja) upoznaje sve sektore odnosno lica koja mogu biti izložena riziku pranja novca i finansiranja terorizma. Lista indikatora najmanje sadrži indikatore propisane od nadležnog organa, a može biti dopunjena i drugim indikatorima, po ocjeni obveznika.
66. Kod promjena u ponudi proizvoda, načina poslovanja i drugih okolnosti od značaja za ocjenu rizika, kao i na osnovu iskustava iz poslovanja obveznik redovno ažurira listu indikatora.

## **Složene i neuobičajene transakcije. Primjena novih tehnologija**

67. Obveznik je dužan da analizira sve složene, neuobičajeno velike i transakcije neuobičajenih karakteristika koje nemaju očiglednu ekonomsku ili pravnu svrhu (pogotovu kada postoji veći broj faktora koji je čine neuobičajenom) i o njima vodi posebnu evidenciju.
68. Evidencija bi trebalo da sadrži razloge iz kog je data ocjena, korake koji su eventualno preduzeti u vezi sa tim transakcijama i zaključak.
69. U tu svrhu koriste se indikatori koji su u primjeni kod obveznika, a transakcija se analizira u vezi sa osobinama samog klijenta i lica kojima je namijenjena transakcija, prirodom i namjenom poslovnog odnosa, a naročito kod složenijih i poslova koji zahtijevaju obimniju dokumentaciju za identifikaciju.
70. Obveznik internim procedurama uređuje kriterijume za razlikovanje složenih i neuobičajenih od transakcija za koje postoji sumnja da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma.
71. U slučaju odluke obveznika da u poslovanje uvede nove tehnologije koje omogućavaju anonimnost (internet, upotreba automata, i sl.), prethodno se obezbjeđuju procedure koje omogućuju umanjeње rizika zloupotrebe novog načina poslovanja u svrhu pranja novca i finansiranja terorizma i identifikuju procese naročito izložene ovom riziku.
72. Obveznik će mjere produbljene provjere i praćenja primijeniti i na složene, neuobičajene transakcije i poslove koji se obavljaju uz primjenu novih tehnologija. Produbljene mjere obuhvataju najmanje sljedeće radnje:
  - 1) prikupljanje i provjera dodatnih podataka o djelatnosti klijenta i ažuriranje indentifikacionih podataka o klijentu i stvarnom vlasniku klijenta;
  - 2) prikupljanje i provjera dodatnih podataka o prirodi poslovnog odnosa i podataka o svrsi najavljene ili obavljene transakcije, i
  - 3) prikupljanje i provjera dodatnih podataka o imovinskom stanju, porijeklu imovine i izvoru sredstava klijenta.

## **V POSLOVANJE PREKO TREĆIH LICA**



73. U smislu Zakona, osiguravač može mjere utrdivanja i provjere identiteta klijenta povjeriti trećem licu – društvu za zastupanje, društvu za posredovanje i preduzetniku-zastupniku u osiguranju koji ima odgovarajuću dozvolu izdatu od strane Agencije i banci koja ima saglasnost Agencije za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju.
74. Kod donošenja takve odluke, prije prenošenja tih poslova, osiguravač će posebnim aktom (npr. ugovorom o zastupanju odnosno posredovanju u osiguranju) urediti svoj odnos sa trećim licem međusobna prava i obaveze. Konačna odgovornost ostaje na osiguravaču, koji je u skladu sa zakonom odgovoran za izbor trećeg lica i njegovu sposobnost da osigura izvršavanje zakonskih obaveza.
75. Treća lica mogu u cilju sprovođenja aktivnosti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma odlučiti da:
- koriste analizu rizičnosti od društava za osiguranje sa kojima sarađuju u dijelu životnih osiguranja;
  - s obzirom na njihovu djelatnost, mjere provjere sprovode samo u slučaju ako je tako uređeno sa društvima za osiguranje sa kojima sarađuju u dijelu životnih osiguranja;
  - način sprovođenja mjera pojednostavljene, odnosno produbljene provjere i praćenja klijenata, pisano urede sa društvima za osiguranje sa kojima sarađuju u dijelu životnih osiguranja.
76. U cilju obezbjeđenja adekvatnog poslovanja preko trećeg lica, osiguravač bi trebalo da obezbijedi mehanizam redovne kontrole / provjere potpunosti identifikacije sprovedene preko trećeg lica.
77. Naročita pažnja obraća se na obavještanje o sumnjivim transakcijama, kod ponuda primljenih preko trećih lica.
78. Pri uređenju ovih odnosa obje strane vode računa o čuvanju kompletne dokumentacije u Zakonom propisanom roku.

## VI      AKTIVNOSTI OBVEZNIKA U TOKU POSLOVNOG ODNOSA

### **Praćenje i provjera uspostavljenog poslovnog odnosa. Promjena kategorije rizika**

79. Obveznik je dužan da sprovodi mjere praćenja poslovnih aktivnosti klijenta, koje obuhvataju i izvore sredstava kojima klijent posluje.
80. Dinamika sprovođenja mjera praćenja i provjere uspostavljenog poslovnog odnosa prilagođava se riziku od pranja novca ili finansiranja terorizma, kog je obveznik utvrdio. Mjere propisane Zakonom primjenjuju se i na postojeće klijente.
81. Mjere praćenja naročito obuhvataju:
- a) provjeru usaglašenosti poslovanja klijenta sa prirodom i namjenom ugovornog odnosa;
  - b) praćenje i provjeru usaglašenosti poslovanja klijenta sa njegovim uobičajenim obimom poslovanja;
  - c) kontrolu transakcija u skladu sa klijentovim profilom rizika od pranja novca i finansiranja terorizma;
  - d) provjeravanje izvora sredstava kojima klijent posluje;
  - e) praćenje i uredno ažuriranje isprava i podataka o klijentu, koje obuhvata vršenje ponovne godišnje kontrole klijenta u slučajevima iz člana 28 Zakona.
82. Kategorija rizika može se mijenjati u toku poslovnog odnosa. Prilikom provjeravanja rizičnosti, obveznik naročito vodi računa o sljedećim okolnostima:
- bitnim promjenama okolnosti na kojima se zasniva postojeća ocjena rizičnosti klijenta ili poslovnog odnosa, odnosno promjenama okolnosti koje su bitno uticale na svrstavanje klijenta ili poslovnog odnosa u određenu kategoriju rizika;
  - razlozima za sumnju u istinitost podataka na osnovu kojih je donešena ocjena rizičnosti klijenta ili poslovnog odnosa;
  - nepodudaranju podataka dobijenih u ponovnoj kontroli sa početnim podacima.
83. U slučaju postojanja jedne ili više okolnosti iz tačke 81 obveznik može razvrstati klijenta u kategoriju većeg rizika.
84. U cilju kontinuiranog praćenja i omogućavanja potpunosti informacija, obveznik rezultate praćenja (uključujući i promjenu kategorije rizika) vodi u pisanoj i elektronskoj formi, pri čemu sa naročitom pažnjom prati ugovore kod kojih postoji sumnja na pranje novca ili finansiranja terorizma.

### **Produbljena povjera i praćenje klijenta**

85. Obveznik je dužan da vrši produbljenu provjeru identiteta i praćenje poslovanja klijenta uvijek kada:

- procijeni da zbog prirode poslovnog odnosa, oblika i načina izvršenja transakcije, poslovnog profila klijenta ili drugih okolnosti povezanih sa klijentom postoji ili bi mogao postojati visoki rizik od pranja novca ili finansiranja terorizma,
- zaključuje ugovor ili sprovodi jednu ili više povezanih povremenih transakcija u vrijednosti od najmanje 15.000 eura, sa klijentom koji je PEP lice ili je stvarni vlasnik klijenta PEP lice,
- je korisnik polise životnog osiguranja ili druge polise osiguranja povezanih s ulaganjem ili stvarni vlasnik korisnika PEP lice u slučaju iz člana 32a stav 3 Zakona i
- prilikom vršenja neuobičajenih i složenih transakcija ili upotrebe nove tehnologije.

86. Produbljena provjera podrazumijeva i prikupljanje sljedećih podataka:

- za poslovanje sa politički eksponiranim licem – pribavljanje podataka iz člana 33 Zakona,
- za slučaj visokog rizika pranja novca odnosno finansiranja terorizma, složene, neuobičajene transakcije i upotrebu novih tehnologija – dokaz da su primijenjene sve interne procedure i poslovni odnos evidentiran na propisani način.

### **Pojednostavljena provjera i praćenje**

87. Mjere pojednostavljene provjere i praćenja obveznik može primijeniti ako ne postoji osnov sumnje na pranje novca ili finansiranje terorizma, ako postoje sljedeći faktori nižeg rizika:

- U vezi sa državom odnosno geografskim područjem – kada država:
  - a) pripada Evropskoj uniji;
  - b) ima efikasan sistem borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma, prepoznat od strane FATF-a;
  - c) ima nizak stepen korupcije i drugih kriminalnih aktivnosti;
  - d) sprovodi preporuke FATF-a za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma i za koje se sprovodi kontrola usklađenosti sa ovim preporukama.
- U vezi sa klijentom – kada je klijent:

- a) državni organ ili organ lokalne samouprave i drugo pravno lice koje vrši javna ovlaštenja;
- b) privredno društvo ili drugi oblik obavljanja privredne djelatnosti koje vrši javna ovlaštenja a koje se kotiraju na berzi i koji podliježu obavezi dostavljanja informacija prema pravilima berze ili u skladu sa propisima koji uvode obavezu transparentnosti stvarnog vlasnika tog društva;
- c) sa geografskog područja koje spada u manje rizična u skladu sa tačkom 3 ovog stava.

- U vezi sa proizvodom, poslovnim odnosom ili transakcijom:

- a) niske premije životnog osiguranja;
- b) proizvod je ograničenih karakteristika, namijenjen određenom tipu klijenata, sa svrhom povećanja pristupa finansijskoj inkluziji.

88. Obveznik ne može samostalno širiti krug lica na koja se mogu primijeniti mjere pojednostavljenog pregleda i praćenja.

## VII OVLAŠĆENO LICE

### **Imenovanje ovlaštenog lica**

89. Obveznik je dužan da imenuje lice koje će obavljati poslove propisane članom 45 Zakona (ovlašćeno lice) i najmanje jednog zamjenika ovlaštenog lica, koji obavlja te poslove ako je ovlašćeno lice spriječeno da na propisan način obavlja dužnost.
90. Izvršni direktor može biti ovlašćeno lice kod obveznika koji ima do tri zaposlena, uključujući i samog direktora. Takav obveznik nema ni obavezu imenovanja zamjenika ovlaštenog lica.

### **Obučavanje ovlaštenog lica i njegovog zamjenika. Obuke za zaposlene**

91. Svake godine, do 31.marta, obveznik usvaja godišnji program obuka, kojim predviđa broj obuka koje su namijenjene usavršavanju ovlaštenog lica i njegovog zamjenika, i broj obuka koje su namijenjene ostalim zaposlenim kod obveznika.
92. Ovlašćeno lice i njegov zamjenik imaju pravo na najmanje jednu obuku godišnje, koja će biti usmjerena na upoznavanje sa napretkom u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

93. Obuke za zaposlene mogu biti u sklopu redovnih obuka koje se kod obveznika organizuju, i obveznik ih organizuje na način da kako postojeći službenici, tako i novozaposleni, budu blagovremeno upoznati sa procedurama obveznika, zakonskim obavezama, izmjenama regulative, novim proizvodima, novoj tehnologiji koju obveznik koristi ili novim kanalima prodaje. U cilju prevencije, obveznik upoznaje zaposlene i sa sankcijama u slučaju nepoštovanja uspostavljenih kanala komunikacije, i sa posljedicama koje po njegovo ukupno poslovanje mogu nastupiti u slučaju nepoštovanja zakonskih zahtjeva.
94. Obuke bi trebalo prilagoditi u zavisnosti od kategorije zaposlenih, odnosno izloženosti radnih mjesta riziku od pranja novca i finansiranja terorizma.

## VIII EVIDENCIJE I IZVJEŠTAJI

### **Obaveza vođenja evidencija i zaštita podataka**

95. Obveznici su dužni da vode evidencije :
- podataka o klijentima, poslovnim odnosima, računima i transakcijama (izvršenim u zemlji i sa inostranstvom) iz člana 9 zakona;
  - podataka iz člana 41 zakona;
  - podataka iz člana 35 zakona;
  - naredbi o privremenom obustavljanju transakcije iz člana 61 zakona;
  - zahtjeva za praćenje finansijskog poslovanja klijenta u kontinuitetu iz člana 63 zakona;
  - o transakcijama i klijentima u čije je podatke uvid imala Agencija za nadzor osiguranja, a za koje je obveznik dobio nalog za privremenu obustavu, praćenje ili drugo uputstvo od nadležnog organa ili je u saznanju da je pokrenuta ili bi mogla biti pokrenuta istraga zbog pranja novca ili finansiranja terorizma.
96. Evidencije iz tač. 94 ovih smjernica vode se na način koji obezbjeđuje rekonstrukciju pojedinačnih transakcija (uključujući iznose i valutu), koje bi mogle da se koriste kao dokaz u postupku otkrivanja kriminalnih aktivnosti klijenata.
97. Prikupljeni podaci obuhvataju najmanje:
- a) Kod zaključivanja ugovora – podatke o fizičkom odnosno pravnom licu i poslovnom odnosu, propisane članom 79 tač. 1, 2, 4, 6, 7 i 14 Zakona;

- b) Kod jedne ili više povezanih transakcija koje dostižu ili prelaze iznos od 15.000€, složenih i neuobičajenih transakcija - podatke o fizičkom odnosno pravnom licu, poslovnom odnosu i eventualno razlozima za sumnju na pranje novca i finansiranje terorizma, propisane članom 79 tač. 1 do 4, tač. 7 do 11 i tač. 13 Zakona;
- c) Kada obveznik posumnja u tačnost ili vjerodostojnost pribavljenih podataka o identitetu klijenta, ili kada postoji sumnja da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma – sve podatke o licima i poslovnom odnosu propisane članom 79 Zakona.

98. Obveznik vodi evidencije u pisanoj ili elektronskoj formi i čuva ih u skladu sa Zakonom.

99. Pribavljanje i čuvanje podataka o klijentima i transakcijama vrši se u skladu sa zakonom kojim je uređena zaštita podataka o ličnosti.

100. Obveznik će omogućiti Agenciji za nadzor osiguranja pristup svim podacima, informacijama i dokumentaciji vezanoj za izvršavanje obaveza iz Zakona.

### **Izveštavanje prema nadležnom organu**

101. Obveznik je dužan da nadležnom organu uprave pravovremeno, ažurno i tačno dostavlja izvještaje o:

- svakoj transakciji koja se izvršava u gotovom novcu u iznosu od najmanje 15.000€,
- svakoj transakciji ili klijentu u vezi sa kojima postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, sa podacima iz člana 79 Zakona i rokom u kojem transakcija treba da se izvrši, kao i o transakciji čije izvršenje nije bilo moguće zadržati u skladu sa članom 41 stav 2 Zakona, zbog prirode transakcije ili drugih opravdanih razloga,
- sredstvima za koja zna ili sumnja da predstavljaju imovinsku korist ostvarenu kriminalnom djelatnošću ili su povezana sa finansiranjem terorizma, sa podacima iz člana 79 Zakona

Obaveza izvještavanja odnosi se i na pokušaj izvršenja transakcije, bez obzira da li je kasnije izvršena ili ne.

102. Obavještenja o sumnjivim transakcijama osnov su za dalje postupanje državnih organa i u vezi su sa procesuiranjem krivičnih djela pranja novca i finansiranja terorizma. Izvještaj upućen nadležnom državnom organu ne mora

rezultirati odgovorom tog državnog organa, u skladu sa članom 67 Zakona, ali to ne oslobađa obveznika daljeg sprovođenja propisanih mjera koje se odnose na sumnjive transakcije, za taj pojedini slučaj.

103. U slučaju prijema povratne informacije, zahtjeva ili drugog naloga od strane državnog organa, ti se dokumenti obavezno čuvaju kod obveznika. Kako nalog može biti i usmen, o istom se sačinjava službena zabilješka koja sadrži sve informacije o primljenom usmenom nalogu i licu koje ga je izdalo.

## IX INTERNA REVIZIJA

### **Sistem internih kontrola. Izveštaji interne revizije**

104. Mehanizmi i procedura za prevenciju pranja novca i finansiranja terorizma sastavni su dio sistema internih kontrola koji kod obveznika funkcioniše. Kako bi taj sistem adekvatno funkcionisao, potrebno je obezbijediti adekvatan nivo znanja i poslovne kulture, na svim nivoima poslovanja, o značaju i potrebi preduzimanja zakonom propisanih koraka, važnosti primjene istih za zakonitost rada obveznika, kao i o eventualnim posljedicama nepoštovanja navedenog - za obveznika u cjelosti i za pojedinačne zaposlene.
105. Lice koje rukovodi sprovođenjem mjera u pogledu rizika pranja novca i finansiranja terorizma trebalo bi stoga da aktivno učestvuje i ima ovlašćenja da samostalno:
- predlaže procedure koje treba uspostaviti odnosno unaprijediti,
  - pribavi sve informacije, dokumenta i druge podatke potrebne za vršenje redovnih kontrola pravilnosti postupanja zaposlenih, uključujući i urednost vođenja evidencija,
  - daje predloge načina unaprjeđenja poslovnih procesa koji mogu povećati izloženost obveznika riziku pranja novca i finansiranja terorizma,
  - organizuje planove edukacije zaposlenih pogotovo u slučaju izmijenjenih okolnosti poslovanja.
106. Interna revizija društva za osiguranje jednom godišnje ocjenjuje: osposobljenost obveznika da ispunjava obaveze propisane Zakonom, adekvatnost i efektivnost sistema interne kontrole, poštovanje propisa i uspostavljenih politika

i praksi, funkcionisanje sistema elektronske obrade podataka, tačnost, pravovremenost i pouzdanost izvještaja.

107. Izvještaj iz tačke 101 ovih smjernica interna revizija dostavlja na usvajanje odboru direktora u roku i na način propisan za godišnje izvještaje interne revizije u društvu za osiguranje.
108. U okviru ocjene osposobljenosti obveznika iz tačke 101 ovih smjernica interni revizor posebno prikazuje:
- opis izvršenih kontrola poslovanja (predmet revizije);
  - ocjenu načina primjene obaveza u vezi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma;
  - nezakovitosti i druge nepravilnosti koje je utvrdila interna revizija u postupku revizije, sa objašnjenjima i posljedicama uočenih nepravilnosti i naznačenjem odgovornih lica;
  - predlog mjera za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti i rokove za njihovo sprovođenje;
  - druge konstatacije, ocjene i predloge vezane za otklanjanje nepravilnosti koje je utvrdila interna revizija.

## X ČUVANJE I RAZMJENA PODATAKA

109. Sa podacima o klijentu pribavljenim u toku ugovornog odnosa obveznik je dužan da postupa u skladu sa propisima o zaštiti podataka o ličnosti.
110. Uz poštovanje zakonskih ograničenja (zaštita ličnih i povjerljivih podataka), obveznik može s drugim obveznicima, a naročito onima sa kojima je povezan preko vlasničke strukture ili kroz organizaciju prodajne mreže, razmjenjivati informacije o sumnjivim transakcijama, indikatorima neuobičajenih modela ponašanja, rizicima upotrebe različitih metoda komunikacije i prodaje, i sl.
111. U dijelu u kojem je to zakonom dozvoljeno, komunikacija je moguća i sa finansijskim institucijama preko kojih se vrše plaćanja.

## XI ZAVRŠNE ODREDBE



112. Početkom primjene ovih smjernica prestaju da važe Smjernice o analizi rizika pranja novca i i finansiranja terorizma u društvima za osiguranje, od 28. 05. 2015. godine.
113. Obveznici su dužni da interne procedure usaglase sa ovim smjernicama do 01. 01. 2020. godine.
114. Ove smjernice stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja na internet stranici Agencije za nadzor osiguranja.

Broj:

Podgorica,

PREDSJEDNIK SAVJETA

Uroš Andrijašević

## UPITNIK ZA IDENTIFIKACIJU POLITIČKI EKSPONIRANIH LICA

Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Službeni list Crne Gore br. 33/14 i 44/18, u daljem tekstu: ZSPNFT) propisana je obaveza utvrđivanja da li je klijent politički eksponirano lice.

**Politički eksponiranim licem**, u smislu ovog zakona, smatra se crnogorski državljanin koji obavlja javnu funkciju (Tabela 1) i strani državljanin kojeg je strana država ili međunarodna organizacija imenovala, odnosno postavila na javnu funkciju (Tabela 2). Politički eksponiranim licem smatraju se i članovi uže porodice tih lica i njihovi bliži saradnici.

**Članovima uže porodice politički eksponiranog lica** smatraju se bračni ili vanbračni supružnik i djeca rođena u braku ili van braka i usvojenici, njihovi bračni ili vanbračni supružnici, roditelji, braća i sestre.

**Bližim saradnikom politički eksponiranog lica** smatra se:

- 1) fizičko lice koje ima zajedničku svojinu nad pravnim licem, uspostavljen poslovni odnos ili drugu vrstu bližih poslovnih odnosa sa politički eksponiranim licem;
- 2) fizičko lice koje ima svojinu nad pravnim licem ili ima uspostavljen poslovni odnos u korist politički eksponiranog lica.

U cilju vršenja valjane identifikacije shodno ZSPNFT, molimo vas da odgovorite na sljedeća pitanja:

### Tabela 1.

**Da li ste crnogorski državljanin koji obavlja ili je u najmanje posljednjih 12 mjeseci obavljao javnu funkciju:**

1.	predsjednik Crne Gore, predsjednik Vlade, predsjednik i član Vlade,	DA	NE
2.	poslanik,	DA	NE
3.	član upravnih organa političkih partija	DA	NE
4.	državni sekretar, generalni direktor i sekretar u ministarstvu, starješina organa uprave i pomoćnik starješine	DA	NE
5.	Gradonačelnik, zamjenik gradonačelnika, predsjednik i potpredsjednik opštine, predsjednik skupštine opštine, Glavnog grada i Prijestonice	DA	NE
6.	predsjednik i sudija Vrhovnog suda Crne Gore i predsjednik i sudija Ustavnog suda Crne Gore	DA	NE
7.	član senata Državne revizorske institucije i Savjeta Centralne banke;	DA	NE
8.	ambasador, konzul, načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore, general i admiral Vojske Crne Gore;	DA	NE
9.	direktor, zamjenik, odnosno pomoćnik direktora i član organa upravljanja i nadzornih organa pravnih lica koja su u većinskom vlasništvu države;	DA	NE

**Tabela 2.**

**Da li ste strani državljanin kojeg je strana država ili međunarodna organizacija imenovala, odnosno postavila na javnu funkciju, ili ste tu funkciju obavljali najmanje u posljednjih 12 mjeseci:**

1.	predsjednik države, predsjednik vlade, ministri i njihovi zamjenici	DA	NE
2.	član parlamenta	DA	NE
3.	član upravnih organa političkih partija	DA	NE
4.	član vrhovnog suda, ustavnog suda ili drugih pravosudnih organa na visokom nivou, protiv čije presude, osim izuzetno, nije moguće koristiti redovni ili vanredni pravni lijek;	DA	NE
5.	član računskih sudova, odnosno vrhovnih revizorskih institucija i savjeta centralnih banaka;	DA	NE
6.	ambasador, konzul i visoki oficir oružanih snaga;	DA	NE
7.	član organa upravljanja i nadzornih organa pravnih lica koja su u većinskom vlasništvu države	DA	NE
8.	direktor, zamjenik, odnosno pomoćnik direktora i član borda ili ekvivalentne funkcije u međunarodnoj organizaciji	DA	NE

**Tabela 3.**

**Da li ste:**

1.	Član uže porodice lica navedenih u tabeli 1: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Bračni ili vanbračni supružnik</li> <li>• Roditelj, brat ili sestra</li> <li>• Dijete rođeno u braku ili van braka usvojenik i njihov bračni ili vanbračni supružnik</li> </ul>	DA DA DA DA	NE NE NE NE
2.	Bliži saradnik lica navedenih u tabeli 1 <ul style="list-style-type: none"> <li>• Da li imate zajedničku svojину nad pravnim licem, uspostavljen poslovni odnos ili drugu vrstu poslovnih odnosa sa sa gore navedenim licima?</li> <li>• Da li imate svojinu nad pravnim licem ili imate uspostavljen poslovni odnos u korist politički eksponiranog lica?</li> </ul>	DA DA	NE NE

**Tabela 4.**

**Podaci koje klijent dostavlja društvu za osiguranje kada protekne 12 mjeseci od dana prestanka obavljanja javne funkciju, na osnovu kojih prestaje obaveza društva za osiguranje da tretira klijenta kao politički eksponirano lice.**

1.	Da li je proteklo 12 mjeseci od kako ste bili na nekom od položaja navedenih u tabeli 1?	DA	NE
2.	Da li ste blizak član porodice ili bliži saradnik lica koje je bilo na bilo kom istaknutom javnom položaju iz tačke 1 ove tabele?	DA	NE

Ukoliko ste na neko od navedenih pitanja u tabeli 1, 2 i 3 odgovorili sa DA, Vi ste prema ZSPNFT politički eksponirano lice.  
Stoga je potrebno da navedete porijeklo sredstava ili imovine koji su ili će biti predmet poslovnog odnosa ili transakcije:

---

---

---

---

---

**Svojeručnim potpisom potvrđujem da su gore navedeni podaci tačni i istiniti:**

\_\_\_\_\_  
Ime i prezime lica klijenta

\_\_\_\_\_  
Adresa klijenta

\_\_\_\_\_  
Datum rođenja klijenta

\_\_\_\_\_  
Mjesto i datum

\_\_\_\_\_  
Potpis klijenta

\_\_\_\_\_  
Ime i prezime zaposlenog kod obveznika

\_\_\_\_\_  
Mjesto i datum

\_\_\_\_\_  
Potpis zaposlenog kod obveznika

**Saglasan/a sam da se uspostavi poslovni odnos sa politički eksponiranim licem**

\_\_\_\_\_  
Ime i prezime odgovornog lica obveznika

\_\_\_\_\_  
Mjesto i datum

\_\_\_\_\_  
Potpis odgovornog lica obveznika